

השכלה

מאת: יאנוש קורצ'אק, כתבים, כרך ו, עמ' 57-60

תרגום: אורי אורלב

אִמְרַתִּי לְבָנִי :

– בְּו אָדָם זְקוּק לְהִשְׁכָּלָה, יִקְרֵי.

אִמְרַתִּי לְבַתִּי :

– גַּם הָאִשָּׁה זְקוּקָה לְהִשְׁכָּלָה, יִקְרֵתִי.

אִמְרַתִּי לְשִׁנְיָהֵם :

– יְלָדִים, עֲלֵיכֶם לְלַמֵּד!

וּפְרָסָמְתִי מוֹדָעָה :

”מְבַקֶּשֶׁת מוֹרָה לְמַקְצוּעוֹת יְסוּד, בְּעֵלֶת דְּרִישוֹת צְנוּעוֹת. חֲדָר עִם סְמוּכָר לְאִישִׁיּוֹת שֶׁקָּטָה אוֹ לְאָדָם בְּעַל רָמָה מוֹסְרִית.

הַגִּיעָה מוֹרָה.

– דְּרִישוֹת צְנוּעוֹת?

– כֵּן.

– מַקְצוּעוֹת יְסוּד?

– כֵּן.

– כִּמָּה?

– עֶשְׂרֵה.

– שֵׁשָׁה.

– מָעַט מְדִי: שְׁמוֹנֶה.

– יוֹתֵר מְדִי: שִׁבְעָה?

– טוֹב. מִמֵּתִי?

– מִמֵּחֵר.

הַיְלָדִים שְׁלִי הִתְחִילוּ לְלַמֵּד...

חֲדָשׁ רֵאשׁוֹן: עֲדוֹן לֹא הִחְפִּימוּ.

חֲדָשׁ שְׁנִי: בּוֹרְחִים מִן הַסְּפָרִים.

חֲדָשׁ שְׁלִישִׁי: מְקַבְּלִים מִכּוֹת.

חֲדָשׁ רְבִיעִי: אֲבָדוּ אֶת הַתְּאֵבוֹן.

חֲדָשׁ חֲמִישִׁי: חוֹרִים, עֵינַיִם נְפוּחוֹת מִבְּכִי, כְּבָר מְטַמְּטָמִים לְגַמְרִי.

חֲמִשׁ פְּעָמִים שִׁבְעָה רוֹבְּלִים שָׁנָה שְׁלוֹשִׁים וְחֲמִשָּׁה רוֹבְּלִים...

– הַתְּרַשִׁי לִי, גְּבֵרְתִי, לְשִׁבְת בְּשַׁעוֹר וְלִשְׁמַע מָה אֶת מְלַמְּדָתִּי?...

– בְּבִקְשָׁה.

– אֲנִי יוֹשֵׁב וּמְקַשֵּׁב

– יְלָדִים, קָחוּ מַחְבְּרוֹת. נִכְתָּב הַכְּתָבָה. אֲנִי מִתְחִילָה:

"סבתא מטאטא במטאטא את רצפת האולם, אבל אבל שורר בעולם בגלל הערפית, ולא נשמע שום קול. הדודנית המירה באביב את העט באת ונצאה לעבד בגנה. המלאך התעורף מעל המלח שפזר מלח בצלחתו של המלאך. סבתא תעתה וטפסה בטעות על עמיר מלא קוצים. וכשבא זאב תפסה בענף של עץ וטפסה לאמירו. לעזאזל, אמרה, התחלקה ונפלה ישר על פדורגל".

- מה זה ערפית?
- אני לא יודע.
- חמור, מטמטם, אידיוט, מוקיון, בור ועם הארץ. ערפל ופיח.
- למה לעזאזל?
- אני לא יודעת.
- עזאזל.
- עז שוחטים והוא לא אוזל. למה פדורגל?
- בגלל המשחק.
- טוב, לא חשוב. הפעל: ללמוד. בעבר, בבקשה.
- למדתיד, למדתיד, למדתיד.
- שוב אתה לא מקשיב, חמור, מטמטם, אידיוט, מוקיון, בור ועם הארץ. מה אני שומעת?
- אני לא יודע.
- איך אתה לא יודע?
- שמעת אותי, גברתי.
- הטחת אגרוף בשלחן.
- מה אני שומעת? אני שומעת את הפועל ללמוד בעבר. תתחילו ללמוד, בעבר, תתחילו מן ההתחלה, למדתיד, למדתיד, למדתיד... דמעות.
- מה אתה מנילל?
- אני מפחד.
- אתה בכין. למדתיד, למדתיד, למדתיד. אינך רוצה ללמוד: למדתיהו, למדתיה. - תהיה בור ועם הארץ: למדתיכם, למדתיכן, למדתים, - העולם יתחוס אליך בזלזול: למדתין. דמעות.
- עכשו תגידו לי מה זה עז?
- בעל חיים, גברתי.
- אתה מטמטם: לא יודע שום דבר. ואת תגיד לי: מה זה עז?
- צפור, גברתי.
- את חמורה. עז זהו שם עצם. ומה זה שם עצם?
- אחד מחלקי הדבור.
- נכון. סוף סוף הצלחתי להכניס לכם משהו בראש המטמטם. תכניסו את המחברות. עכשו חשבון.
- דמעות.
- אתם כבר בוכים? לאב אחד היו ששה בנים. כל הבנים יחד היו בני שלוש מאות וחמש עשרה שנה. הבן השני היה מבגד כפלים מן הבן הראשון, השלישי - היה מבגד כפלים מן השני, הרביעי -

הִיָּה מְבַגֵּר כְּפָלִים מִן הַשְּׁלִישִׁי וְכוּ הֲלָאָה. בֶּן כְּמָה הִיָּה כָּל אֶחָד מִן הַבָּנִים: תְּרִגְלִים כְּאֵלֶּה מְקַבְּלִים לְעֵתִים קְרוּבוֹת בְּבַחֲיִנוֹת. נוּ?

דוּמְיָה מְעִיקָה.

– נו, כְּמָה חֲלָקִים הָיוּ לְבֵן הָרֵאשׁוֹן? מֵהָר.

– חֲלָקִי דְבוּר, גְּבֵרְתִּי.

– אֵתָה חֲמוּר. אֵתָה לֹא יוֹדֵעַ שׁוּם דָּבָר. וְאֵתָה?

– שֵׁם עֶצֶם, גְּבֵרְתִּי.

– אֵתָה חֲמוּרָה. לְבֵן הָרֵאשׁוֹן הִיָּה חֲלָק אֶחָד שֶׁל הַשָּׂנִים. כְּתָבוּ אֶחָד. מָה אֵתָם לוֹטְשִׁים עֵינֵיכֶם? אֵינְכֶם יוֹדְעִים לְכַתֵּב אֶת הַסִּפְרָה אַחַת?

דְּמַעוֹת, דְּמַעוֹת, דְּמַעוֹת.

– וְהֵבֵן הַשָּׂנִי הִיָּה מְבַגֵּר כְּפָלִים. זֹאת אוֹמְרַת כְּמָה חֲלָקִים הָיוּ לוּ?

– שְׁלוֹשָׁה.

– לֹא נְכוּן. נו, וּמָה אֵתָה אוֹמְרַת?

– שָׂנִים, גְּבֵרְתִּי.

– נְכוּן. מָה קָרָה? אֲנִי לֹא מְאֲמִינָה לְמָה שְׂאֲנִי שׁוֹמַעַת.

– דִּוְדָה, גְּבֵרְתִּי.

– בְּמִקּוֹם לְדַבֵּר שְׁטוּיוֹת יוֹתֵר טוֹב שֶׁהֵיִתָּה יוֹשֶׁבֶת בְּשִׁקְט. כְּתָבוּ: שְׁנֵי חֲלָקִים. נו, כְּתָבוּ אֶת הַסִּפְרָה שְׁתֵּים. וְהֲלָאָה אַרְבַּע, יוֹתֵר מֵהָר שְׁמוֹנָה, שִׁשְׁעֶשְׂרֶה וְשְׁלוֹשִׁים וּשְׁתֵּים. עֲכָשׁוּ צָרִיד לְחַבֵּר, לְחַלֵּק – וְיוֹצֵא שֶׁהֵבֵן הָרֵאשׁוֹן הִיָּה בֶּן חֲמֵשׁ וְהַמְבַּגֵּר בְּיוֹתֵר בֶּן מֵאָה וְשָׁשִׁים.

– אֶפְשָׁר לְחִיוֹת כָּל כֶּד הַרְבֵּה זָמָן, גְּבֵרְתִּי?

– לְשָׂאֵל שְׂאֵלוֹת מְטֻמְטְמוֹת אֵתָה תְּמִיד רֵאשׁוֹן, אֲבָל מִהַלְמוּדִים שׁוּם דָּבָר לֹא נִכְנַס לְךָ לְרֵאשׁ. זֹאת הִיָּתָה רַק דְּגָמָה. כְּמָה זֶה שְׁתֵּים־עֶשְׂרֶה כְּפוּל שְׁתֵּים־עֶשְׂרֶה?

– שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת.

– לֹא נְכוּן.

– זֹאת הִיָּתָה רַק דְּגָמָה, גְּבֵרְתִּי.

– תַּעֲשֶׂה מִמֶּנִּי צְחוּק, פְּרַחֵח? בְּתוֹר עֲנֵשׁ תַּעֲתִיק לְמַחֵר אַרְבָּעָה עֲמוּדִים מִן הַסִּפֵּר. וּמָה אֵתָה אוֹמְרַת?

– אֲנִי???

– כֵּן, אֵת. כְּמָה זֶה שְׁתֵּים־עֶשְׂרֶה כְּפוּל שְׁתֵּים־עֶשְׂרֶה?

– אַרְבַּע.

– וּשְׁתֵּים כְּפוּל שְׁתֵּים?

– גַּם כֵּן אַרְבַּע.

– טוֹב מְאוֹד. בְּתוֹר עֲנֵשׁ תַּכְפִּילִי לְמַחֵר: תַּשְׁעִים וְתַשְׁעָה אֶלְף תַּשְׁעִים וְתַשְׁעַת בְּתַשְׁעִים וְתַשְׁעָה מִלְיוֹנִים תַּשְׁעַת מֵאוֹת תַּשְׁעִים וְתַשְׁעָה אֶלְף תַּשְׁעַת מֵאוֹת תַּשְׁעִים וְתַשְׁעַת.

הַמּוֹרָה קָמָה. הַיְלָדִים בּוֹכִים.

– אֵתָה רוֹאָה אֲדוֹנִי, כְּמָה עָלִי לְסַבֵּל וּלְדַבֵּר, עַד שֶׁכָּבֵר גֵּבֶשׁ לִי בְּגָרוֹן.

– כֵּן, כְּמוֹכֵן: לְמַדְתִּיךָ, לְמַדְתִּיךָ. דוּדְתִּי. אֲבָל אֵתָה יוֹדַעַת, גְּבֵרְתִּי: לְמַדְתִּיךָ, לְמַדְתִּיךָ, לְמַדְתִּיךָ... בְּגִלְל הַלְמוּדִים הָאֵלֶּה: לְמַדְתִּיכֶם, לְמַדְתִּיכֶם... אֵתָה מְקַצֶּרֶת לִילְדֵי אֶת הַחַיִּים... לְמַדְתִּים, לְמַדְתִּיךָ.

– וּמָה חֲשַׁבְתָּ, אֲדוֹנִי, מָה זֶה לְמוּדִים? אֲנִי מְלַמְּדָת כְּמוֹ שְׂצָרִיד. אֵתָה חוֹשֶׁב שְׂאֲנִי – מָה אֵתָה חוֹשֶׁב שְׂאֲנִי?

– כְּנִרְאָה שֶׁם עֵצָם, גְּבִרְתִּי.

טְרָקָה אֶת הַדָּלֶת וְנִצָּאָה.

וְאָנִי אֲמַרְתִּי לְיִלְדִים :

– אִם מִיִּשְׁהוּ מִכֶּם יִקַּח סֵפֶר בְּיָד, אֲשַׁבֵּר לוֹ אֶת הָעֵצָמוֹת.

מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי אֲמַנָּם אָדָם פְּשׁוּט, אֲבָל בְּכָל זֹאת יֵשׁ לִי קִצֵּת שְׂכָל יִשְׂרָאֵל.

